

mandatory consent of all co-owners of the building for a decision on the disposal of the common property of the house.

The definition of «common property of the apartment building» is contained in ch. 2 Art. 382 of the Civil Code of Ukraine, p. 1 Art. 1 of the Law of Ukraine «On Peculiarities of Ownership in an Apartment House.»

The main innovation set by the laws on condominiums is determination of several forms of management of the apartment house: 1) all or part of the functions of the building management can be transferred steward; 2) all control functions are transmitted to condominiums; 3) co-owners manage without creating condominiums.

Key words: condominium, constituent assembly, registration of property rights, ownership of the apartment, the manager of an apartment building.

Стаття надійшла 24 червня 2016 р.

УДК 346.2

А. В. Яновицька

СТАТУТ І МОДЕЛЬНИЙ СТАТУТ ЯК УСТАНОВЧІ ДОКУМЕНТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ – ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Розглянуто два схожі установчі документи – статут і модельний статут. Обґрунтовано необхідність правильного вибору типу установчих документів для конкретного виду юридичних осіб. Охарактеризовано види юридичних осіб, які за законодавством мають право діяти на підставі статуту та модельного статуту.

Вказано різницю між порядком затвердження й використання статуту та модельного статуту. Визначено основні положення, які повинні міститись у статуті. Розглянуто перспективи використання модельного статуту у процесі створення і діяльності юридичної особи.

Ключові слова: статут, модельний статут, господарське товариство, кооператив.

Постановка проблеми. Вибір організаційно-правової форми суб'єкта господарювання доволі часто впливає на тип установчого документа цієї юридичної особи. Чинне господарське законодавство України містить норми, що врегульовують зміст і порядок затвердження установчого документа юридичної особи. Однак потребують дослідження деякі теоретичні та практичні проблеми, пов'язані з цими локальними нормативними актами. Тож у статті розглядається один

із видів установчих документів – статут, а також модельний статут як його різновид.

Стан дослідження. Дослідженням правової природи установчих документів та статуту зокрема присвятили свої розвідки такі науковці, як Г. Л. Знаменський, Д. Х. Липницький, І. Г. Побірченко, Д. М. Притика, Г. В. Смолин, В. В. Хахулін, Ю. С. Шемшученко, В. С. Щербина та інші.

Мета статті – дослідити правову природу статуту та модельного статуту; визначити зміст цих установчих документів; виявити вплив ухвалення того чи іншого виду статуту на порядок державної реєстрації суб'єкта господарювання; встановити можливості їх використання юридичними особами різних організаційно-правових форм.

Виклад основних положень. Установчим документом господарських товариств, які належать до об'єднань капіталів, визнається лише статут. Особливість установчих документів, їхня відмінність від інших документів, необхідних для створення і легалізації юридичної особи, полягає в тому, що такі документи визначають правовий статус організації та за своїм характером є локальними нормативними актами. Норми установчих документів (якщо вони не суперечать закону) обов'язкові не лише для учасників, а й для їх контрагентів та інших осіб [1].

Установчим документом акціонерного товариства є його *статут*. Цей документ повинен містити відомості про:

- 1) повне та скорочене найменування товариства українською мовою;
- 2) тип товариства;
- 3) розмір статутного капіталу;
- 4) розмір резервного капіталу у разі його формування;
- 5) номінальну вартість і загальну кількість акцій, кількість кожного типу розміщених товариством акцій, у тому числі кількість кожного класу привілейованих акцій у разі розміщення привілейованих акцій, а також наслідки невиконання зобов'язань з викупу акцій;
- 6) розмір дивідендів за привілейованими акціями кожного класу в разі їх розміщення товариством;
- 7) умови та порядок конвертації привілейованих акцій певного класу у прості акції товариства чи у привілейовані акції іншого класу в разі розміщення привілейованих акцій;
- 8) права акціонерів – власників привілейованих акцій кожного класу в разі розміщення привілейованих акцій;
- 9) наявність переважного права акціонерів приватного товариства на придбання акцій цього товариства, які пропонуються їх власни-

ком до продажу третій особі, та порядок його реалізації або відсутність такого права;

- 10) порядок повідомлення акціонерів про виплату дивідендів;
- 11) порядок скликання та проведення загальних зборів;
- 12) компетенцію загальних зборів;
- 13) спосіб повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів та про зміни у порядку денному загальних зборів;
- 14) склад органів товариства та їх компетенцію, порядок утворення, обрання і відкликання їх членів та прийняття ними рішень, а також порядок зміни складу органів товариства та їх компетенції;
- 15) порядок внесення змін до статуту;
- 16) порядок припинення товариства.

Статутом акціонерного товариства не може бути передбачено надання засновникам товариства додаткових прав чи повноважень. Статут акціонерного товариства може містити й інші положення, що не суперечать законодавству [2].

Статут товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю повинен містити відомості про вид товариства, предмет і цілі його діяльності, склад засновників та учасників, найменування, розмір та порядок утворення статутного (складеного) капіталу, порядок розподілу прибутків та збитків, склад і компетенцію органів товариства та порядок прийняття ними рішень, включаючи перелік питань, по яких необхідна кваліфікована більшість голосів, порядок внесення змін до установчих документів та порядок ліквідації і реорганізації товариства. Установчі документи товариства також повинні містити відомості про розмір часток кожного з учасників, розмір, склад та порядок внесення ними вкладів, розмір і порядок формування резервного фонду, порядок передання (переходу) часток у статутному капіталі.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про господарські товариства», відсутність відомостей, які, згідно з вимогами чинного законодавства, обов'язково мають міститися в установчих документах господарського товариства, є підставою для відмови у державній реєстрації.

Це також може бути підставою для визнання у судовому порядку недійсними установчих документів та скасування державної реєстрації товариства, що фактично означає його ліквідацію [3].

До статутних підприємств також належать підприємства колективної власності. Це – виробничі кооперативи, підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських та релігійних організацій, інші підприємства, передбачені законом.

Кооперативи як добровільні об'єднання громадян з метою спільного вирішення ними економічних, соціально-побутових та інших питань можуть створюватися у різних галузях (виробничій, споживчій, житловій тощо). Діяльність різних видів кооперативів регулюється законом [4].

Закон України «Про кооперацію» встановлює: статут кооперативу є правовим документом, що регулює його діяльність. Отже, статут кооперативу повинен містити такі відомості:

- 1) найменування кооперативу, його тип та місцезнаходження;
- 2) мету створення кооперативу і вичерпний перелік видів його діяльності;
- 3) склад його засновників;
- 4) умови і порядок вступу до кооперативу та виходу чи виключення з нього;
- 5) права і обов'язки членів та асоційованих членів кооперативу;
- 6) порядок внесення змін до статуту кооперативу;
- 7) порядок встановлення розмірів і сплати внесків та паїв членами кооперативу та відповідальність за порушення зобов'язань щодо їх сплати;
- 8) форми участі членів кооперативу в його діяльності;
- 9) порядок формування, склад і компетенцію органів управління та органів контролю кооперативу, а також порядок прийняття ними рішень, у тому числі з питань, рішення з яких приймається одностайно чи кваліфікованою більшістю голосів членів кооперативу, які беруть участь у загальних зборах;
- 10) порядок формування, використання та розпорядження майном кооперативу;
- 11) порядок розподілу його доходу та покриття збитків;
- 12) порядок обліку і звітності у кооперативі;
- 13) порядок реорганізації і ліквідації кооперативу та вирішення пов'язаних з цим майнових питань;
- 14) порядок скликання загальних зборів;
- 15) умови і порядок повернення паю.

Статут може містити інші, пов'язані з особливостями діяльності кооперативу, положення, що не суперечать законодавству.

З метою створення сприятливих умов для діяльності кооперативів та їхніх членів за видами діяльності чи територіальною ознакою, можуть створюватись добровільні об'єднання кооперативів у формах спілки, ліги, асоціації, альянсу та ін.

Кооперативне об'єднання діє на підставі статуту, який затверджується установчими зборами (конференцією, з'їздом) уповноважених представників кооперативів, кооперативних об'єднань.

Статут кооперативного об'єднання повинен охоплювати:

- 1) найменування, статус та місцезнаходження кооперативного об'єднання;
- 2) перелік його членів; порядок прийняття, внесення змін до статуту;
- 3) мету створення і завдання, а також вичерпний перелік видів діяльності кооперативного об'єднання;
- 4) порядок створення та повноваження органів управління і контрольно-ревізійних органів кооперативного об'єднання;
- 5) умови і порядок вступу до та виходу з кооперативного об'єднання;
- 6) права й обов'язки членів кооперативного об'єднання;
- 7) порядок встановлення розміру і сплати вступного, членського та інших внесків;
- 8) порядок прийняття рішень органами управління кооперативного об'єднання;
- 9) джерела формування, порядок розпорядження та використання майна кооперативного об'єднання;
- 10) порядок утворення й використання фондів;
- 11) порядок розподілу доходів та погашення збитків кооперативного об'єднання;
- 12) майнову відповідальність кооперативного об'єднання та його членів;
- 13) порядок обліку і звітності в кооперативному об'єднанні;
- 14) порядок ліквідації та реорганізації кооперативного об'єднання і вирішення пов'язаних з цим майнових питань.

Статут кооперативного об'єднання може містити інші положення з питань його діяльності [5].

Господарський кодекс передбачає, що на підставі статуту також діють державні та комунальні підприємства, кредитні спілки, банки і товарні біржі [4].

Установчими документами господарського товариства можуть бути *модельні статuti*. Поняття модельного статуту розкрито в частині першій статті 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [6].

Модельний статут – типовий установчий документ, затверджений Кабінетом Міністрів України, який використовується для створення та провадження діяльності юридичних осіб відповідних організаційно-правових форм, містить встановлені законом правила, що регулюють правовий статус, права, обов'язки та відносини, які пов'язані зі створенням, управлінням та провадженням господарської діяльності відповідних юридичних осіб.

Треба зазначити, що наразі законодавством передбачено діяльність на підставі модельного статуту тільки товариства з обмеженою відповідальністю. Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю [7], як типовий установчий документ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України у 2011 році.

Таким чином, товариства з обмеженою відповідальністю є наразі єдиним видом господарських товариств, які мають право діяти на підставі власного сформованого і затвердженого статуту або на підставі модельного статуту, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Товариство з обмеженою відповідальністю має право продовжувати свою діяльність з переходом на використання модельного статуту (порядок переходу юридичних осіб до діяльності на підставі модельного статуту встановлено частиною 11 статті 19 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»).

Якщо засновники (учасники) цього товариства затверджували власний статут, прийняли рішення продовжувати свою діяльність на підставі модельного статуту, тоді: юридична особа подає державному реєстратору таке рішення, реєстраційну картку про підтвердження відомостей про юридичну особу з відповідною поміткою та примірник оригіналу статуту для проставляння штампів про те, що юридична особа з певної дати провадить діяльність на підставі модельного статуту.

Також наявність модельного статуту спрощує процедуру одержання деяких банківських послуг. Відкриваючи банківський рахунок юридичної особи, не потрібно подавати банку статут із посвідченими нотаріально підписами. Листом № 25-111/581-2652 Національний банк України [8] роз'яснює, що для відкриття рахунку товариству, що діє на підставі модельного статуту, слід подати або копію рішення про створення, засвідчену нотаріально, або оригінал рішення, копію з якого засвідчено підписом уповноваженого працівника банку.

Чинне господарське законодавство містить норми, згідно з якими діяльність на основі модельного статуту передбачена також для державного комерційного підприємства. Хоча Кабінетом Міністрів України такий документ ще не розроблено і, відповідно, не затверджено. На сьогодні таке підприємство може діяти на підставі власного затвердженого статуту.

Висновки. Установчим документом акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю є статут. До статутних підприємств також належать підприємства колективної власності – це виробничі кооперативи,

підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських та релігійних організацій, інші підприємства, передбачені законом.

З метою створення сприятливих умов для діяльності кооперативів та їхніх членів за видами діяльності чи територіальною ознакою, можуть створюватись добровільні об'єднання кооперативів у формах спілки, ліги, асоціації, альянсу та інших форм. Кооперативне об'єднання діє на підставі статуту, як і державні та комунальні підприємства, кредитні спілки, банки і товарні біржі. Законодавством урегульовано основні положення, які повинен містити той чи інший статут. Та не виключено, що для сприятливого функціонування статут може містити інші, додаткові положення.

Товариства з обмеженою відповідальністю є поки що єдиним видом господарських товариств, які мають право діяти на підставі власного сформованого і затвердженого статуту або на підставі модельного статуту, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

1. Смолин Г. В. Господарське право України. Загальна частина: навчальний посібник / Г. В. Смолин. – Львів, 2014.

2. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-6 // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 202.

3. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-12 // Голос України. – 1991. – 11 жовт.

4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18.

5. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1084-4 // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 158.

6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-4 // Голос України. – 2003. – № 115.

7. Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 р. № 1182 // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 218.

8. Роз'яснення про зміни в порядку відкриття рахунків клієнтів: Лист Національного банку України від 13.03.2012 р. № 25-111/581-2652 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v2652500-12>

Яновицкая А. В. Устав и модельный устав как учредительные документы субъектов хозяйствования-юридических лиц

Рассмотрены два похожих учредительных документа – устав и модельный устав. Обоснована необходимость правильного выбора типа учредительных документов для конкретного вида юридических лиц. Охарактеризованы виды юридических лиц, которые по законодательству имеют право действовать на основании устава и модельного устава. Указаны различия

между порядком утверждения и использования устава и модельного устава. Установлены основные положения, которые должны содержаться в уставе. Рассмотрены перспективы использования модельного устава в процессе создания и деятельности юридического лица.

Ключевые слова: устав, модельный устав, хозяйственное общество, кооператив.

Ianovytska A. B. Charter and Model Charter as The Constituent Documents for a Business Entity

The article deals with two similar constituent documents – charter and model charter. Charter can be defined as an officially registered document which defines a form of ownership of an enterprise, a sphere of its activity, a way of management and control, an order of accumulating the property and a profit distribution, an order of the reorganization of an enterprise and other provisions which regulate the activity of a business entities. The need for the right choice of a kind of a constituent document for a specific business entities has been defined. Kinds of a business entities who, according to legislation, are entitled to act on the charter and model charter have been determined. On the basis of charter there are joint-stock companies, companies with limited and additional liabilities and other business entities. Enterprises of collective property belong to statutory ones. These are cooperatives, consumer cooperatives, public and religious organizations, other enterprises provided by law.

It has been pointed out that a cooperative functions on the basis of charter. Cooperative associations are founded according to a constituent assembly's decision, and the constituent assembly (a conference, a congress) approves a constituent agreement. However, such an agreement hasn't got any status of a constituent document as on its basis the charter of a cooperative association are formed. The establishment of a joint-stock company is regulated by the adopted constituent agreement.

The constituent agreement of a joint-stock company is not a constituent document and is valid by the time of the approval of a joint-stock company's charter. Differences between the order of approval and the use of different kinds of constituent documents have been singled out. The basic provisions have been given which a constituent document should contain. The prospects of the use of model charter in the process of creating and functioning of a business entities have been taken into account. The problems of a state registration of a business entities in case of changing a constituent document from charter into model charter have been analyzed.

Key words: charter, model charter, a commercial association, a cooperative.

Стаття надійшла 20 жовтня 2016 р.